

Завгородня Маргарита Романівна – здобувачка вищої освіти II курсу Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник – Маргулов А. Х., доктор історичних наук, доцент, професор кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЕВОЛЮЦІЯ ЕТНІЧНИХ НОРМ

У період сьогодення наявність у підростаючого покоління розуміння поняття етнічних норм є вкрай важливим. Етнічна самосвідомість має значення для формування особистості особи, а отже й формування громадянського суспільства в державі.

Проблематикою наявності розвиненого розуміння етнічних норм та етнічної самосвідомості займалися багато вітчизняних та зарубіжних вчених. Існує велика кількість наукових праць з визначеної тематики, але деякі проблеми у цій галузі та відповіді на проблемні питання залишаються недостатньо дослідженими.

У вік глобалізації та інтеграції традиційні етнічні цінності декому можуть здаватися архаїчними і неістотними. Проте сучасні реалії вимагають враховувати етнічний фактор, адже у випадку вступу України в Європейську спільноту саме етнічна самобутність сприятиме тому, що певний етнос не розчиниться безслідно серед інших народів. У зв'язку з цим актуальним є підхід М.Г. Стельмаховича до факту притаманності українцям власних національних особливостей, національного характеру, національної та людської гідності, що "аж ніяк не відмежовує українця від інших народів, а націлює на міжнародну співдружність, спрямовує в загальнолюдське лоно", адже "той, хто любить свій народ, як правило, з повагою ставиться до інших народів; той, хто знає й шанує свою національну мову й культуру, як правило, прагне оволодівати й іноземними мовами, досягнути загальнолюдські культурні здобутки. Через засвоєння своїх, власних, народних,

національних надбань можна посправжньому опанувати загальнолюдськими духовними цінностями". Дослідник наголошує на тому, що міжнаціональне зближення має відбуватися на ґрунті розвитку народних національних культур. Тільки за таких обставин "український народ увіллється у міжнародну інтеграцію як рівний серед рівних, як гідний серед гідних" [1, с. 209; 2, с. 164].

Як відомо, людина – істота колективна, тому відчуття належності до певної соціальної групи, з якою вона себе ідентифікує, має для

людини виняткове значення. Різного роду неврози і психози, втрата сенсу життя, різноманітні фобії і комплекси можуть виникнути на ґрунті душевного розладу, породженого втратою довір'я і прихильності членів групи, з якою ця особа відчуває споріднений зв'язок [1, с. 209].

Етнічну самосвідомість визначено як комплексний феномен, який реалізується у двох репрезентаціях: груповій та особистісній. На рівні етнічної групи базовою константою етнічної самосвідомості є сформована бінарна опозиція «ми» – «вони», або етнічні кордони, що складають головний механізм формування етнічних авто- та гетеростереотипів на базі етноніму. Груповим компонентом етнічної самосвідомості виступають також і етноціннісні орієнтації, які відображають історичний досвід етнічної групи, на основі яких формується етнічна самооцінка групи. Завдяки процесам інтеріоризації в етнофора формуються такі особистісні компоненти етнічної самосвідомості: 2 етнічна самооцінка, потреба в етнічній афіліації та етнічна ідентичність. Зазначено, що етнічна самооцінка реалізується як на груповому рівні етнічної самосвідомості, так і на особистісному [3].

Визначено, що основу функціонування етнічної самосвідомості складає передача етнічної інформації наступним поколінням, яка безпосередньо пов'язана із провідною діяльністю етнічної групи. Окреслено, що етнічна самосвідомість на рівні етнічної групи виконує консолідує, диференціювальну, етнозахисну, етностверджувальну функції та функцію ретранслятора етнічного досвіду наступним поколінням, на рівні особистості – інтегративну, диференціювальну, пізнавальну, регулятивну та емоційно-оцінкову функції. Зазначено, що розподіл функцій є умовним: дія функцій має поліморфний, взаємозумовлений характер, тому вбачається доцільним розглядати їх у зв'язку переважно або з груповим, або з особистісним виміром етнічної самосвідомості [3].

Виділимо три рівні етнічної ментальності, приймаючи за критерій форму існування інформації: психоенергетичний (поле), архетипний (образи) і логічний (поняття). Кожен із них відрізняється залежно від стану інформації, яку містить; спільне те, що їх визначає, – механізм спадкового закріплення і передачі інформації, отриманої упродовж життя. Отже, згадувана вже пасіонарність, тобто етнічне психоенергетичне поле є першим рівнем етнічної ментальності. Третій рівень етнічної ментальності безпосередньо стосується понятійного мислення. Відмінності між мисленням і менталітетом вельми тонкі – і разом з тим досить істотні. Тобто, мислення – це пізнання світу, а менталітет – це манера мислення, його склад, його особливості, його своєрідність [4, с. 19-20].

Оскільки процес пізнання не починається з нуля, то і етноментальність формується не на “порожньому місці”. Мова йде лише про деяку однорідність у способі мислення, сприйняття, реагування, що об'єднує етнічну спільноту у певних територіальних межах

їхньої життєдіяльності, про спільні особливості людей, що творять цю реальність з її специфічними для даної спільноти рисами. Етнос формується на стику ландшафтних чи етнічних утворень, і на першому етапі характеризується різноманітністю форм буття, що стає основою “історичного вибору”. Так звана “інкубаційна” фаза етногенезу не залишає помітного сліду в етнічній історії, оскільки відбувається певне “накопичення енергії” для подальшого розвитку. Однак для процесу формування ментальних особливостей це надзвичайно важливий період, оскільки саме у ньому етнос формує свою самосвідомість, тобто відбувається поділ на “ми-не ми” або “свої-чужі”. Завершення цієї фази відзначається оформленням етносоціальної системи, що назовні може проявитися у появі етноніму, тобто самоназви [4, с. 25].

За В. І. Козловим етнічна самосвідомість – це усвідомлення належності людей до конкретної нації, що виявляється у використанні ними єдиної назви нації, яка виникає у процесі їх тривалого спільного життя під дією низки чинників, передусім соціального середовища, уявлень людей про їх спільне походження й історичну долю [5, с. 74-79; 6, с. 103].

Отже, у висновку хотілося б зазначити, що етнос та дослідження його складових набуває в наш час актуальності з багатьох причин: загострення соціальних конфліктів, терори, масові протести і таке інше. Звісно ж, ці причини потребують швидкого вирішення.

Етнічна самосвідомість – це уявлення людей (осіб) про етнос. У наш час в людей немає чіткого розуміння етносу, самосвідомості. Також впливає на розуміння поняття етносу рівень культурної свідомості людей, який не є високим.

Література

1. Ковач Є. В. Етнічна соціалізація, виховання культури міжетнічних відносин як пріоритетні завдання національної культури у сучасних умовах. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2013. № 2. С. 209-212. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdakkkm_2013_2_52.
2. Стельмахович М.Г. Українська родинна педагогіка: Навчальний посібник. К.: ІСДО, 1996. 288 с.
3. Шапаренко Ю.В. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи. Київський університет імені Бориса Грінченка, Міністерство освіти і науки України, Київ, 2017.
4. Костюк Л. Самоорганізація як принцип еволюції етнічної ментальності. *Проблеми гуманітарних наук. Філософія*. 2013. Вип. 31. С. 14–28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgn_2013_31_4.
5. Козлов В. И. О некоторых методологических проблемах изучения этнической психологии. *Советская этнография*. 1983. № 2. С. 74-79.
6. Ставицький, Г. А. Етнічна самосвідомість як провідна ознака етнічності особистості. Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету : матеріали звітної науково-практичної конференції

викладачів, докторантів та аспірантів, 14-18 березня 2016 року. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. С. 103-105.

Зосімов Артем Олександрович – здобувач вищої освіти II курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник – Подворчан А. З., наукова співробітниця відділу організації наукової роботи Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМАТИКА ПОВНОЦІННОГО ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ

Проблема набуття й формування комунікативних здібностей майбутніх поліцейських завжди була достатньо актуальною у сучасному суспільстві. З цього слід зробити висновок, що ми мусимо приділяти неабияку увагу сформованості комунікативної компетенції здобувачів освіти та працівників апарату Міністерства внутрішніх справ. Процес охоплення цінностей українського народу проходить значно серйозніше у закладах освіти зі специфічними умовами навчання. Саме ці специфічні умови сприяють формуванню великої кількості позитивних рис майбутніх правоохоронців, що є надзвичайно важливими для виконання їх службових обов'язків у майбутньому. [1]

Поліцейські з низьким рівнем мовної компетенції достатньо часто припускаються серйозних помилок, через які виникають певні труднощі щодо вирішення деяких питань. Очевидним є той факт, що це легко може призвести до загострення конфлікту, як наслідок – більш напружені відносини між обома сторонами. Через існування таких випадків формується негативне ставлення до поліції взагалі. Сучасний образ правоохоронця може бути заплямований саме через елементарну неосвіченість, слабо розвинені мовні здібності.[1]

Усім нам відомо, що особа стає інтелектуально розвиненою та культурною лише в процесі освіти. Кожного дня ми мусимо плідно працювати над собою, покращувати свій рівень культури, вивчати щось нове, а заклади освіти, у свою чергу, мають сприяти цьому та заохочувати здобувачів освіти усіми можливими методами.[3]

Тож максимально важливим завданням закладів освіти системи МВС є повна сформованість комунікативних здібностей курсантів, а також